FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA

REGIONÁLIS SZOLGÁLTATÓ VÁLLALATOK

Kolozsvár, 1997. március 21-23.

RAKTÁROZÁSI RENDSZEREINEK FEJLESZTÉSE

Barna Lajos

Summary

For the sake of long-term, stabile and effective operation, regional public utility companies are forced to adapt to the changes going through in the world and in our country related to economy, market, society, culture and social conditions, and to work out a service system tailored to users' needs which maintains/increases the competitiveness of the company. Well-organised operation of the logistical processes of the company is one of the most emphasised areas from the point of view of ensuring a continuous, safe and high-quality service. Development of warehousing systems, as fundamental elements of logistical performance, may be an area of improving the quality of the service systems.

Bevezetés

Napjainkban a regionális szolgáltató vállalatok a hosszú távú stabil és eredményes működés érdekében rákényszerülnek, hogy a világban és hazánkban lezajló gazdasági - a termelés növekedése, a termelés szerkezeti változásai, a piaci viszonyok átalakulása, az informatika és az információs technológiák rohamos fejlődése – piaci, társadalmi, kulturális és szociális változásokhoz igazodjanak. Fejlődésüket követve egy új, magas színvonalú, a felhasználók igényeihez igazodó, ezen igények rugalmas kielégítését lehetővé tevő, a vállalat piaci versenyképességét továbbra is megtartó/növelő szolgáltatási rendszert alakítsanak ki.

A szolgáltatás folyamatossága, biztonsága, minősége szempontjából egyik hangsúlyos terület az ellátás, beszerzés, anyaggazdálkodás, eszközök, berendezések, emberek időben és szükséges helyen való biztosítása, azaz a logisztikai folyamatok jól szervezett működése. Szolgáltató vállalatoknál a logisztikai funkciók az értéklánc elsődleges tevékenységei közé tartoznak, főleg azért, mert a biztonságos és folyamatos működés mellett az időtényező, és a tevékenységek összehangolt, szervezett végzése a fogyasztói megítélés fő szempontja, a szolgáltatás minőségét meghatározó tényező. Ennek tükrében halaszthatatlanná válik a vállalat logisztikai folyamatainak (beszerzés, készletezés, raktározás, ellátás, stb.) korszerűsítése, átalakítása.

Ugyanakkor a szolgáltatási struktúra átalakítás szükségességének igénye a szolgáltató-gazdálkodó szervezet fenntartási, üzemeltetési és létesítési költségeinek vizsgálatakor is felmerül, mint ezen költségformák csökkentésének egyik lehetséges és kézenfekvő eszköze.

E két szempont ellentétes hatással van a szolgáltatás rendszerének fejlődési ütemére és mértékére, végeredményben az átalakítási folyamatokra, ugyanis, míg az egyik oldal egy erőteljes fejlődési kényszerként hat, addig a másik oldal a fejlődés ütemét visszafogó, gátló tényezőként jelentkezik.

Célul tűzhető ki tehát a mindkét igényt kielégítő szolgáltatási színvonal és minőség elérése, amelynek kialakítása során a költség bizonyos mértékben szabályozó elemnek tekinthető, mint a fejlődést meghatározó, befolyásoló tényező (optimumkritérium).

A logisztika, a számítástechnika és az információs technika kialakulása és fejlődése révén a cél eléréséhez ma már rendelkezésünkre állnak olyan optimalizálási, vizsgálati-értékelési, rendszerszervezési, és ezeket támogató informatikai módszerek és eszközök, melyek célirányos alkalmazásával nemcsak a fent vázolt ellenhatás-jelenség kerülhető el, hanem a szolgáltatás színvonalának és minőségének növelésével egyidejűleg jelentős költségcsökkenés és hosszabb távon költségmegtakarítás érhető el.

1. A raktározási rendszerek fejlesztése, mint a szolgáltatási rendszer színvonal-növelésének egyik lehetséges területe

A bevezetőben említett módszerek és eszközök gyakorlati alkalmazásának egyik kiemelkedő területe jól lehatárolható, gyakorlatilag a vállalat meglévő raktározási rendszerének rendszerszemléletű, integrált koncepcionális és strukturális elemzését, átértékelését és átalakítását jelenti.

A raktárak fontos szerepet töltenek be a vállalatok logisztikai rendszerében, mint a szükséges logisztikai teljesítmény, a logisztikai folyamatok – így a szolgáltatás színvonalának meghatározásában is - alapvető és nélkülözhetetlen elemei. Ebben a szellemben az elmúlt évtizedekben a regionális szolgáltató vállalatoknál a feladataik ellátása érdekében igen kiterjedt, területileg elkülönülő, funkcionálisan strukturált, raktári bázis rendszereket hoztak létre. Sajnos ezek gyakran az „építsünk jó nagy raktárat, raktárakat, amiben minden elfér” elv épültek.

A raktározási rendszerekkel szemben támasztott követelmények felhasználás-specifikusak, kialakításuk (építészeti és technikai szempontból egyaránt), működésük nagymértékben függ a tárolandó áruajták, rakodási egységek számától, dinamikájától. A vállalatok logisztikai rendszerében,

a folyamatos működést biztosító anyagok és eszközök „életútjának” nyomonkövethetősége, valamint a bekerüléstől a felhasználásig terjedő időszakban a materiális (anyagi) folyamatokat követő, kiegészítő és integráló információs, pénzügyi és egyéb rendszerfolyamatok megléte, illetve felügyelete kiemelkedő fontosságú.

Ennek tükrében elmondható, hogy mára már - az általános tapasztalat szerint - ezek a rendszerek, mind struktúrájukban, mind az egyes raktárak állapotának (telephelyek kialakítása, épület állaga, raktározási technológia és az alkalmazott technikai eszközök és berendezések, stb.) tekintetében elavultak, a ma követelményeit maradéktalanul kielégíteni nem képesek és a jelenlegi állapot fenntartása mellett a szolgáltatási színvonal emelése csak jelentős és folyamatos többlet költség ráfordítással érhető el. A hazai viszonyok között a költséges beruházások helyett célszerű elsősorban a meglévő, általában korszerűtlen, alacsony technikai színvonalat képviselő raktárak fejlesztése, modernizálása.

2. A raktározási rendszerek új szemléletű fejlesztésének alapjai

A fentiekben kitűzött cél csak úgy érhető el, ha a vállalati tevékenységek hagyományos funkcionális szemlélete helyett, a feladatok horizontális, folyamatokban történő szemlélete kerül előtérbe. A funkciók vizsgálata helyett a folyamatokra kell koncentrálni. Rögzítenünk kell a meghatározó folyamatokat, kapcsolódási pontjaikat, kölcsönhatásaikat, szervezeti megoldásaikat. Ezáltal kialakítható a vállalat rendszerszemléletű folyamat- és kapcsolatmodellje. Ez kifejezi a feladatok, tevékenységek, szerepkörök, osztályok, funkciók összefüggéseit, lehetővé teszi a belső határok átjárhatóságát, a kölcsönhatások érvényesülését. Minden folyamat mérhető - bemenet, kimenet - és a valódi működés hatékonysága is kimutatható. Mindez széles szakmai területet érintő előkészítést igényel.

Tehát el kell vonatkoztatnunk a raktárépítés feladatát az öncélú lét és működés ideológiájától, ehelyett meg kell határoznunk, hogy a raktár milyen helyet tölt be a vállalat logisztikai folyamataiban, melyek a raktár előtti és utáni folyamatok sajátosságai. Meg kell határoznunk, hogy melyek azok a követelmények, melyeket a vállalat anyagokhoz kapcsolódó logisztikai tevékenységei – szükséglet-tervezés, beszerzés, készletvezetés, beérkezés, raktárgazdálkodás, számlaellenőrzés - a kialakítás és működés milyenségével szemben támasztanak, figyelembe véve ezen folyamatok reengineering-jének lehetőségét, gyakran szükségességét is.

A részletes rendszertervezés során, fenti szempontok alapján elvégzett vizsgálatok eredményeképpen kialakuló objektív helyzetkép, valamint az elemzés során kapott információk feldolgozása és kiértékelése után meghatározhatunk néhány fontosabb területet, ahol rendszerátalakítási feladatok végrehajtása szükségessé válhat:

- ◆ **A beszerzési feladatok** újraértékelése, centralizációval a beszerzések és a beszerzők számának csökkentése.
- ◆ **Optimális raktározási struktúra** kialakítása, mely során meg kell vizsgálni, hogy a jelenlegi rendszer mely szintjei és az egyes szintek mely elemei vonhatók össze. A telephelyek kialakítása a készletnagyságnak megfelelően.
- ◆ A struktúra-átalakítással párhuzamosan az egyes szinteken, elemenkénti **optimális készletszint meghatározása**, a készletek csökkentése az ÜBT (Üzembiztonsági Tartalék) szintjére.
- ◆ A meglévő és az új raktározási feladatok maradéktalan végrehajtása, ellátása érdekében (mely az átfutási idők csökkentését eredményezheti) a **megfelelő berendezések, és eszközök beszerzése**, a szükséges és elégséges, megfelelően kvalifikált **munkaerő biztosítása**.
- ◆ A készletek nyilvántartására, a felhasználás nyomkövetésére, anyagszükséglet tervezésére alkalmas információs rendszer kialakítása.
- ◆ A **szállítások optimalizálása** az anyagellátás tervezésével, a direkt szállítások számának csökkentésével, járatok alkalmazásával.

Általában elvárás - tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni a tervezés során - a vállalatok részéről, hogy a raktárfejlesztéseket teljes üzemvitel mellett kell elvégezni, lehetőleg a meglévő létesítményi feltételekre támaszkodva.

Fontos, hogy ezeket a vizsgálatokat és elemzéseket, valamint az ezen alapuló értékeléseket a döntéselőkészítés fázisában végezzük el, mivel így már itt rá tudunk világítani, a folyamat működéséhez tartozó vállalati gazdasági, gazdaságossági elvárások tükrében, a rendszer (esetleges rendszerváltozatok) működésének költség vonzataira.

Irodalom

- [1] Logisztika I. Szerkesztette: Dr. Prezenszki József. Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest, 1997.
- [2] Logisztika a 21. században, Profitnövekedés logisztikai eszközökkel: Prof. Dr. Knoll Imre. Képzőművészeti Kiadó és Nyomda Kft., Budapest, 1999.

Barna Lajos

Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány

Logisztikai és Gyártástechnikai Intézet

H-3519 Miskolctapolca, Iglói út 2.

Tel.: 36 46 560133; Fax: 36 46 369438

E-mail: barna@bzlogi.hu